

La metamorfosi de l'IVAM

El PP, finalment, ha aconseguit fer l'IVAM a imatge i semblança seua. La remodelació del museu el convertirà en un macrocentre cultural per al gran públic que tindrà forma de caixa gegant. El nou espai l'acostarà més al Guggenheim o a la Ciutat de les Arts i les Ciències que no a la institució avantguardista que va nàixer a finals dels anys vuitanta.

El 1997 va ser l'any del primer anunci polític de l'ampliació del Centre Julio González de l'IVAM (hi havia un altre espai, el Centre del Carme, situat al cor del casc històric de la ciutat). Francesc Camps, actualment candidat a la Generalitat Valenciana pel PP i en aquell moment conseller de Cultura, va comunicar als periodistes que el museu s'ampliaria amb la finalitat d'obrir noves sales per mostrar el fons de la seua col·lecció permanent (més de 5.000 obres). Fins aleshores, només el fons de l'obra de l'escultor català Julio González comptava amb una mostra constantment oberta al públic. L'ampliació prevista era de 920 m², i era una manera de celebrar de manera grandiloqüent els primers deu anys de la institució, que es va obrir al públic l'any 1989. A l'estat espanyol era llavors el primer museu dedicat exclusivament a l'art modern.

L'ampliació, finalment, es va efectuar un any després de les previsions. Emilio Giménez, arquitecte que va erigir l'obra original, va executar també el pla d'aquella remodelació, que va derivar en la construcció d'una nova sala i d'un edifici superior. En l'època de Camps, el director de l'IVAM era Juan Manuel Bonet, un crític d'art que més tard passaria a dirigir el Centro de Arte Reina Sofía de Madrid.

Bonet, com a primer director del PP per a l'IVAM, havia aconseguit un esforçat consens entre intel·lectuals i públic. Ajudaria a augmentar el nombre de visitants —dels 188.000 de 1989 als 263.000 de 1999—, sense ferir de grevat la personalitat radicalitat artística que havia estat la base del museu. No obstant això, aquesta va minvar per pròpia

voluntat de Bonet, que va interpretar que els nous polítics en el poder valencià esperaven un canvi respecte a la gestió artística socialista.

Encara que el nou director representava el punt de vista d'una dreta molt més serena que la que li pagava el sou, els nous preceptes provocaren que el cap de l'àrea artística de la primera etapa del museu, Vicent Todolí, actual director de la Tate Modern de Londres, deixara la feina. "El museu es va tornar més clàssic en alguns plantejaments, és cert, però no va deixar de fer gala de coherència", opina un professional de l'art que va fer costat a Bonet en èpoques de gran tensió, com ara la del seu nomenament. Durant els primers temps del PP, possiblement va ser l'època en què, gràcies al suport dels mitjans i al caràcter conciliador del director, més es va parlar de l'IVAM —en els ambients no estrictament transgressors— dins i fora de l'estat espanyol.

Això va ser possible gràcies al fet que el museu, si bé conservava el dinamisme de l'era Todolí, i el nom que aquest li havia fet guanyar, ara, amb Juan Manuel Bonet, es tornava un referent més clàssic i suficientment eclèctic perquè poguera agradar a una majoria d'aficionats. "Avui dia, però —indica l'especialista que va fer costat a Bonet—, les coses han canviat; en la forma, sembla un museu més ambiciós, el més ambiciós de València; però en els plantejaments de programació no ho és; en certa manera, ara resulta més un museu-aparador polític que un museu que evoluciona segons la seua pròpia natura."

La forma. Moltes dades animen a pensar així. Kosme de Baranano, actual di-

IVAM
L'IVAM, amb la reforma projectada per l'equip d'arquitectes japonesos SANAA, es convertirà en una immensa caixa de 32 metres d'altura que transformarà l'aspecte de València.

rector de l'IVAM després que Bonet deixara el càrrec, i després que Pedro J. Ramírez —director d'*El Mundo*— suggerira a Zaplana el seu nom, és ara el mascaró de proa de la nova ampliació del museu.

Barañano, antic subdirector del Reina Sofía, tenia fama —segons treballadors de la seua època a Madrid— d'home permeable a les voluntats polítiques d'alt nivell i mogut per l'objectiu d'aconseguir fortuna i glòria. L'IVAM li podia proporcionar totes aquestes coses, sempre que fóra capaç de vincular el museu al PP i a la seua èstica política de manera molt més òbvia que ho havia fet Bonet.

Una ampliació podia ser la manera. I el pla, certament, ha impressionat tothom. Ni més ni menys que un creixement de 13.000 m² situarà l'IVAM en un total de 31.000 m², el que significa que la superfície augmentarà més d'un 70%. Després d'una polèmica elecció d'arquitectes estel·lars —el conseller de Cultura, Manuel Tarancón, va desestimar un projecte anterior ja aprovat, perquè preferia nous arquitectes que tingueren major impacte mediàtic—, la parella de creadors japonesos formada per Kazuyo Sejima i Ryue Nishizawa —equip conegut com SANAA— ha concebut un nou IVAM que transforma radicalment l'actual. L'edifici tradicional serà cobert per

una mena de caixa de 32 metres d'altura (l'IVAM ara en fa 16).

Una pell metàl·lica d'acer blanc translúcid, creuada d'infinits forats, cobrirà la racionalista fisonomia actual del museu —la qual ja ha quedat assimilada per la ciutat— i impulsarà el recinte fins a l'espectacle arquitectònic total. De nit, la caixa il·luminarà la zona.

“No és un ornament, sinó una peça estructural”, comenta Kosme de Barañano. La macrocaixa, de fet, és només l'indicatiu d'una reforma més profunda. Part de la terrassa del recinte es convertirà en interior del museu i se sumaran sis noves galeries a les set ja existents. En total, es disposarà de 8.000 m² per a exposicions. Per fi, com s'havia previst quasi des dels inicis de la institució, s'obrirà el museu per la part posterior, és a dir, per la que dona al centre històric.

És a dir, al barri del Carme, espai declarat bé d'interès cultural; en aquests moments només s'hi pot entrar pel carrer de Guillem de Castro, una artèria urbana enmig de la ciutat. Hi haurà també una tercera entrada lateral. I espai per a una nova llibreria i una altra cafeteria. Un nou edifici inclourà un auditori, oficines, zona de càrrega i magatzems.

Amb el projecte que han escollit els responsables del museu, l'IVAM quedarà tancat durant sis mesos al públic.

Si s'ha escollit aquest pla arquitectònic és, entre altres motius, perquè resulta el menys agressiu amb l'estructura del museu de tots els que presentaren els japonesos, i també el que menys reforma interior implica. Sembla que Kosme de Barañano ha optat per no tenir tancat l'IVAM més del compte i per no escenificar de manera massa evident allò que implica la reforma: un canvi total en la disposició del museu que van crear els socialistes. En tot cas, amb la reconversió, es crea un *nou* IVAM. Un IVAM que serà identificat amb la gestió del PP, no amb èpoques pretèrites.

La inversió. La inversió per a la metamorfosi és de 45 milions d'euros. Molt, perquè augmenta en 15 milions les previsions inicials, i situa el museu en un preu de 2.477 euros per metre construït. “La xifra, però, és inferior al cost del Guggenheim de Bilbao —que és de 3.464 euros per metre— o al del Reina Sofía, que se situa en 2.650.” La comparació l'ha esgrimida el director adjunt del museu, Pablo Otaola, l'home que ha de coordinar l'ampliació.

Otaola prové d'un àmbit distint al de l'art. Fa tres d'anys era el responsable de la societat Bilbao Ría 2000, un pla urbà de regeneració d'aquella ciutat. Poc abans d'arribar a l'IVAM, no va dubtar ni un instant a manifestar que els seus plans per al museu valencià consistien a fer “una cosa semblant a allò que es fa al museu Guggenheim: organització d'actes socials, sopars, que s'utilitze com una sala més de la ciutat i no sols com una sala d'art”. Otaola ha volgut implicar l'empresa privada en la recerca d'aquesta finalitat. Com a primer pas, l'IVAM ha obert un restaurant per a turistes de classe A.

El problema és que, amb això, l'equip directiu situa l'IVAM en la mateixa lliga que uns museus —Reina Sofía o Guggenheim— que, fins ara, jugaven en una altra competició.

La cursa de l'IVAM era la de museus com el Macba (Museu d'Art Contemporani de Barcelona): més menuts, més dinàmics, més radicals, més influents en l'esfera artística i menys atractius per als turistes. Museus que plantegen preguntes, no museus que ofereixen respostes

evidents. Per tant, l'ampliació prevista era necessària per aconseguir un canvi estètic que equipararà l'IVAM amb grans construccions. Construccions en les quals el Partit Popular s'ha especialitzat, com ara la Ciutat de les Arts i les Ciències, altre projecte originat amb el PSOE que el partit conservador ha convertit en la major referència del seu mandat valencià.

Al mateix temps, la voluntat d'Otaola de *guggenheimitzar* l'IVAM, convertint-lo en un espai decoratiu de la ciutat, resulta vital per compensar les cada vegada més modestes i previsibles exposicions que Barañano programa. No podia ser d'una altra manera, si l'objectiu és equilibrar el museu dins del context cultural del Govern del PP i aspirar a l'èxit popular més indiscriminat.

Hi ha, a més a més, una última raó clara per crear una reforma tan extraordinària: intentar compensar la fractura artística i intel·lectual que, entre la societat cultural valenciana, va produir recentment l'eliminació del Centre del Carme, la subseu de l'IVAM dedicada a l'avantguarda més innovadora.

Aquest recinte va ser l'aportació més personal de Vicent Todolí al projecte d'un institut valencià d'art modern. La sala, reduïda en dimensions, però arriscada en programació, es trobava ubicada al Convent del Carme. Per decisió administrativa, la seua va ser eliminada, i en el seu espai es construirà ara el Museu del segle XIX, un dels projectes insígnia de la subdirectora general de Promoció Cultural, Consuelo Ciscar, la persona que més ha fet per sotmetre l'IVAM a la política de la Xarxa de Museus de la Generalitat i per esborrar una de les seues característiques bàsiques: l'autonomia total, un element que situava el museu més enllà del bé i el mal.

Segons Kosme de Barañano la decisió de tancar el Centre del Carme ja s'havia pres en l'època de Bonet. Però l'exdirector el va contradir públicament. "Desmentesc absolutament que mentre jo vaig ser director es prenguera qualsevol decisió respecte al Centre del Carme", ha afirmat l'avui director del Reina Sofía. Barañano, per compensar l'escàndol que va generar la clausura del Carme, i que va propiciar la creació d'una

Un color blanc com el de la Ciutat de les Arts i les Ciències serà, després de les obres aprovades, el signe d'identificació de l'IVAM. El continent serà més innovador que el contingut.

activa plataforma ciutadana anomenada "exàmics de l'IVAM", va prometre en el seu moment una superació del centre principal, el Julio González, que faria oblidar aquesta pèrdua. No va parlar, però, dels veïns que resultaran perjudicats amb les obres d'ampliació. Perquè, a les portes del casc històric, el museu només pot créixer menjant-se cases.

El disseny alterarà obligatòriament el Pla Especial de Protecció i Reforma Interior del Carme. El conseller de Cultura, Manuel Tarancón, ha mostrat la màxima disponibilitat a arribar a una solució amb els veïns afectats per les expropiacions, ja que qualsevol problema afegit podria complicar el gran projecte d'aquesta conselleria. En tot cas, les obres s'iniciaran a finals de 2004 i s'allargaran més de dos anys. Els portaveus veïnals afirmen que el PP ofereix "entre 40.000 i 72.000 euros per casa", un preu que consideren "insuficient per a un reallotjament digne en el centre històric, on el metre quadrat ara es paga a preu d'or".

Però tot això, malgrat la seua càrrega humana, malgrat les complicacions per a l'erari públic —la Generalitat va tancar l'exercici pressupostari de 2002 amb 13 milions d'euros pendents de pagament, el doble que l'any anterior—, són anècdotes si les comparem amb allò que que-

da: la nova i inabastable nova cara de l'IVAM.

Però, realment, el museu necessita la reforma?

El fons. "Realment no", opina un especialista que ha mantingut relacions amb la institució artística i que coneix l'evolució de la trajectòria de l'IVAM i la seua projecció dins i fora de l'estat. "Però és com si l'actual Govern valencià —indica— volguera demostrar, després d'intentar-ho durant molt de temps, que l'IVAM és seu. La cobertura és una estructura colossalista que es pot identificar amb altres de paràmetres similars, com ara les obres de Calatrava; d'aquesta manera, tothom podrà comprovar que el museu ha canviat, que ja no és el museu que una vegada va ser; abans, això ho sabien els aficionats; ara ho sabrà tothom."

I quin museu "va ser"? Tomàs Llorens, la persona que va construir els fonaments del museu al llarg dels anys 80, ha descrit aquell IVAM com una institució creada per apostar per "la mirada obliqua". El valencià Manuel Borja-Villel, director del Macba, dóna algunes pistes per entendre aquest concepte: "La línia tradicional en el món dels museus va des del centre a la perifèria, des de París, Londres o Nova York fins a la resta del món.

El Macba, museu anti-Guggenheim

Des que el valencià Manuel Borja-Villel es va traslladar des de la fundació Tàpies a la direcció del Macba, moltes coses han canviat en aquesta institució. Exposicions com la que va dedicar a Pere Portabella varen obrir el museu a noves perspectives de fusió artística, i la prestigiosa revista *Artforum* considera que les exposicions del Macba estan entre les millors del panorama internacional. Tot això, només en cinc anys.

El nombre de visitants augmenta progressivament: dels 150.000 visitants de l'any 1998 als 239.000 de l'últim exercici. Barcelona es vincula cada dia més a un museu que ocupa l'espai, a nivell estatal, que en els seus inicis els especialistes atorgaven a l'IVAM. Borja-Villel i Vicent Todolí es coneixen des de fa temps, i aquest últim és conseller assessor del Macba.

El centre català representa la força d'un museu fet des de la perifèria de l'art, però que es considera a ell mateix com a centre, que entén el món a partir d'una perspectiva pròpia, i que no s'adreça a l'espectador de manera indeterminada sinó que el tracta de manera directa. "És una fal·làcia pensar que fer exposicions més majoritàries ajuda a

l'èxit d'un museu; un museu té èxit si treballes de manera real per a gent real, no considerant el visitant com un turista que ve i ja no torna", diu Borja-Villel.

El seu pressupost s'apropa als 6 milions d'euros, però Borja-Villel ha après a traure la màxima rendibilitat d'un pressupost inferior al que gestiona qualsevol gran institució d'art modern. "No invertim en publicitat –explica el director–, i el nostre finançament prové d'un triple eix: l'Ajuntament, la Generalitat i una fundació que reuneix els esforços de promotors privats; aquest equilibri és bo per al museu: la nostra llibertat programàtica és total, no hi ha interferències." El Macba és avui el museu d'art contemporani més innovador de l'estat, i el més influent en paràmetres artístics. Molt més que el Reina Sofia, que té més de cinc vegades el seu pressupost. "Repensem el fet internacional a partir del fet local", explica Borja-Villel. Allò que diferencia el museu de la resta de complexos d'art contemporani és l'articulació en la transmissió d'informació, la singularitat amb què planteja les exposicions: no són mai un passeig per l'obra de tal o tal altre artista, sinó que s'endinsen en la seua trajectòria a la re-

cerca de matisos. A banda, és clar, del gust per allò desconegut, de la fugida d'allò que resulta evident, i de la voluntat d'explorar aspectes insòlits de creadors, de creacions i de períodes històrics de creació.

"La relació amb el públic l'entendem a partir de la relació amb minories. Però hi ha moltes minories, molts col·lectius als quals et pots adreçar com a institució. Pense que la ciutat està contenta amb un museu que, finalment, hem inscrit de manera coherent amb el cas antic de Barcelona." El model Borja, no cal dir-ho, significa el contrari que el del Guggenheim, l'actual Reina Sofia o l'actual IVAM: "No m'agrada això d'anar a un lloc i trobar-te amb una institució que podria estar en qualsevol lloc del món; el Macba intenta impulsar polèmiques pròpies, amb punts de vista polítics. La nostra col·lecció i les nostres exposicions van adreçades a compartir amb tothom que allò que passa al món de l'art es pot expressar des d'un altre punt de vista." Les exposicions del museu viatgen, "i són un punt important de finançament". I el futur, per al museu, és seguir aquesta línia fins a l'infinit possible. **J. M. O.**

Totes aquestes ciutats són els centres de l'art, i, segons la seua perspectiva, la resta han de ser sucursals, ombres dels centres. L'IVAM va canviar això, i es va dedicar a entendre el centre des de la perifèria."

Borja-Villel planteja una comparació religiosa: "Si els jueus hagueren seguit els criteris religiosos dels faraons, ells havien de ser els esclaus; però plantejaren una religió pròpia en la qual els esclaus eren els escollits; i ho feren aplicant el punt de vista de la doctrina sobre ells mateixos, convertint-se ells mateixos en el centre de la religió; això mateix, en el seu àmbit, va fer l'IVAM."

"L'equip inicial –continua– va començar a agafar artistes locals una mica marginats, o artistes que, a priori, no encaixaven en una institució com aquella, i els contextualitzaven amb gegants del

seu temps: per exemple, examinaven Renau i el relacionaven amb Heartfield; creaven una articulació molt nova entre l'àmbit local i l'internacional, entre modernitat i contemporaneïtat, entre passat i futur; d'aquesta manera, l'IVAM es va convertir en una referència per entendre el mapa de l'art europeu; les exposicions eren innovadores, originals, i moltes viatjaven per tot arreu; el museu va donar a València una personalitat artística determinada, original i expansiva."

"I sobretot, els plantejaments de les exposicions eren molt seriosos, molt profunds: s'arribava al fons del tema que s'analitzava", opina el director del Macba.

Bonet, el primer director de l'etapa del PP, va mantenir part d'aquests trets, tot i que els va dur al seu terreny, molt menys radical. Amb Kosme de Baranano, però,

el museu ha canviat intensament. Les exposicions no és que resulten conservadores, sinó que en molts aspectes resulten òbvies, no aporten cap punt de vista nou, un element que sempre ha estat la base de l'IVAM. "El to de dreta no seria un gran problema si les mestres d'ara conservaren el nivell d'excel·lència d'altres èpoques –explica un professional del sector que ha viscut de prop la història del museu–, però no és així: ara les exposicions passen superficialment per damunt d'un període o d'un artista, no investiguen."

"Una altra de les qüestions fonamentals és que l'IVAM ja no planteja reflexions a l'espectador, ja no contextualitza, ja no serveix per entendre la realitat passada i present; ara és només una sala d'exposicions molt famosa. Ja no aprofundeix en els matisos i et produeix la

impressió que allò que t'ensenyen en el museu, ja ho has vist abans", diu

Les exposicions generades per l'IVAM ja no viatgen al ritme de fa cinc o sis anys, amb el que això implica per a la referència internacional: en l'obsessió per diferenciar-se de l'època socialista, els polítics i els gestors han despulat el museu de la seua categoria.

El Partit Popular valencià ha fet això amb altres centres d'art contemporani com ara la Sala Parrelló, que, de ser una dinàmica casa de la modernitat, ha passat al no res, a la confusió i a l'absència total de personalitat. La voluntat d'homogeneïtzar l'IVAM amb altres centres, i de repartir l'esforç i la categoria museística de la ciutat entre distintes institucions, ha consumit els temps de glòria del principal museu del País Valencià.

Estatuts trencats. Els mateixos estatuts de l'IVAM, que li conferien independència pressupostària, eren com una armadura enfront de maniobres polítiques d'aquest estil. Però mirem enrere: Consuelo Ciscar, actual subdirectora de Promoció Cultural de la Generalitat, mai no va perdonar al nucli veterà de treballadors de l'IVAM que, a través dels seus contactes, pressionaren perquè ella no dirigira el museu quan el PP va guanyar les eleccions autonòmiques. I ho varen aconseguir: les més altes instàncies administratives van considerar que la institució, en aquell moment, havia d'estar en mans d'una persona de consens com era Juan Manuel Bonet.

No obstant això, a partir d'una política de setge constant, la Conselleria de Cultura ha influït en el museu gràcies a un director *agraït* com és l'actual, Kosme de Baranano. Aquest, a poc a poc, i tot i que en l'IVAM encara treballen professionals molt solvents, ha substituït part del millor personal humà de la casa: en l'IVAM de Baranano va arribar a treballar la comtessa de Siruela, una exnora de la duquesa d'Alba que ha col·laborat en programes televisius com el *Sabor a ti* d'Ana Rosa Quintana.

Realment, gràcies a decisions tan mediocres, les iniciatives de Consuelo Ciscar per a altres institucions del consorci de museus —ella capitaneja aquesta xarxa de la Conselleria de Cultura— han

Les noves perspectives arquitectòniques que caracteritzen el projecte de l'IVAM han generat fascinació, però també una viva polèmica entre especialistes i ciutadans.

destacat més que les activitats de l'IVAM, detall que, possiblement, ha pogut complaure la subdirectora de Promoció Cultural.

Però Baranano i Tarancón tenien plans per al museu, i per a la seua pròpia reputació. Així, cadascú des del seu càrrec, han impulsat i capitalitzat la reforma d'ampliació. De moment, el vent bufa al seu favor: el pressupost del museu no fa més que augmentar (12 milions d'euros és el d'ara mateix), l'assistència de públic continua a l'alça, i la reconversió de l'edifici pot potenciar aquests factors. Però l'essència de la institució, i el prestigi d'aquesta essència —fins no fa molt, valors absolutament intocables— han quedat en dubte.

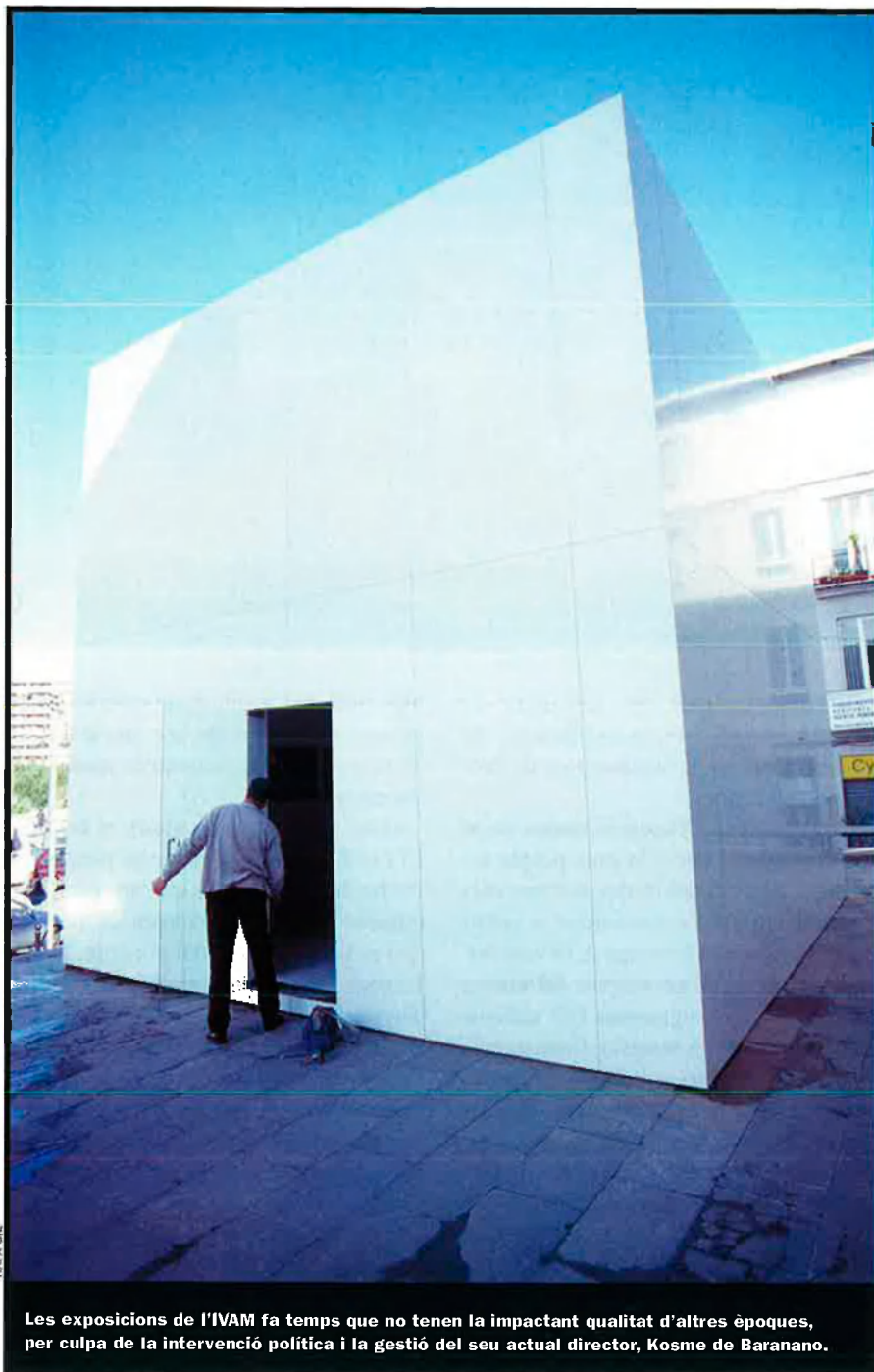
L'escultor Andreu Alfaro, un dels pares del museu en la seua gènesi, qüestiona l'ampliació en termes que poden aplicar-se al funcionament mateix del museu. "La institució ha estat admirada des de sempre a Europa, i el seu edifici, d'aparença tan funcional, i amb unes línies que havien aconseguit encaixar en l'entorn, sempre ha estat considerat com un exemple."

"Per què aquest canvi? Què és el que no funcionava? S'ha de canviar la cara a un museu cada catorze anys, encara que no faça falta? No importa —continua l'artista— si la idea de la gran reforma és bona o és dolenta, perquè aquest canvi,

més enllà de l'augment de galeries per al museu, no té raó de ser, no té sentit. Aquests diners es gastaran de manera innecessària."

Altres veus que han ajudat a fer gran l'IVAM mostren la mateixa prevenció. De fet, ho fan totes les que han estat vinculades al museu, excepte la persona que es va encarregar del projecte, Tomàs Llorens, actual responsable del museu Thyssen de Madrid. Llorens creu que la estructura japonesa resulta "magnífica". Però Carme Alborch, la primera directora de l'IVAM, insisteix a dir que no entén la virulència de la reforma, i que aquesta no justifica l'eliminació del Centre del Carme.

El seu successor, Josep Francesc Yvars, opina de la mateixa manera. Bonet, que encara deu comptes al PP per trobar-se al front del Reina Sofía, prefeix no opinar, malgrat que va deixar la institució per surrealistes pressions del mateix Govern valencià: primer, va haver d'acceptar una exposició de la dissenyadora Agatha Ruiz de la Prada, dona del director d'*El Mundo*; segon, es va rebel·lar contra la imposició administrativa d'una escultura de ferro del valencià José Sanleón en l'esplanada del museu: l'emblemàtic va derivar en la destrucció de l'escultura —pretenia ser un gest simbòlic a iniciativa de Sanleón i dels mateixos polítics—, en un ridícul

Les exposicions de l'IVAM fa temps que no tenen la impactant qualitat d'altres èpoques, per culpa de la intervenció política i la gestió del seu actual director, Kosme de Baranano.

planetari i en la dimissió forçada de Bonet.

Des d'aleshores, l'IVAM s'assembla més a qualsevol vel·leïtat grandiloqüent que no a ell mateix. "Un museu d'aparència monumental de l'estil del Guggenheim —comenta Alfaro— té un sentit social, perquè es va crear per donar vitalitat a Bilbao; però València no és Bilbao, ni té les mateixes necessitats socials; ací no fa falta aquest tipus de museu." Segura-

ment, no ha fet falta mai, i per això el model iniciàtic de l'IVAM incidia més en l'interior que en l'exterior: no considerava la espectacularitat de l'edifici, sinó unes exposicions que situaren València en el mapa. Ara, la reforma capgirarà la qüestió.

S'ha canviat des d'un model que tenia com a sostre una immensa minoria, a un que té com a finalitat l'amplitud del gran públic. Però en canvi, moltes de les ex-

posicions tenen un tarannà provincià, malgrat que Baranano no preveja programar artistes valencians —vegeu pàg. 90— perquè això no encaixa amb les seues línies programàtiques.

Aquesta opció, estil-parc-temàtic-de-l'art, estil gran-sala-d'exposicions, estil model-aeroport, acostuma a anar en contra de la identitat del museu i de la seua relació directa amb el lloc geogràfic a què pertany. Si, en aquestes institucions, les exposicions són rupturistes, la fascinació perdona qualsevol mancança; però, si són previsibles, les crítiques són inevitables.

I últimament els macromuseus no funcionen tan bé com es preveia la passada dècada, segons apunten les estadístiques. Perquè el museu Guggenheim de Bilbao ha perdut mig milió de visitants en quatre anys, com ha hagut de reconèixer el mateix director del centre, Juan Ignacio Vidarte. L'any 1999, el museu va rebre 1.360.000 visitants; l'any 2002, només 850.000, sobretot turistes. La idea d'art global i de museu que s'acosta al públic passa per una poderosa redefinició, l'habitual en situacions de crisi. L'IVAM, per contra, té com a referent aquest model.

Magres exposicions recents com la que recorria la història fotogràfica de l'agència Efe, la que narra la trobada entre Rafael Alberti i Pablo Picasso —que, per desgràcia per a la reputació de l'IVAM, va ser recomanada en el programa televisiu sensacionalista *Tómbola*—, la sorprenent —per dolenta— mostra del fotògraf Christopher Makos, que retratava un País Valencià típic i tòpic, o el repàs a la indumentària ideada pel dissenyador Francis Montesinos, són només exemples de la davallada del museu.

Que l'IVAM ara serveisca per a tasts de vins d'empreses importants o que els seus responsables promocionaren en el seu moment que la convidada especial a la festa de presentació de Christopher Makos era la cantant mexicana Paulina Rubio són uns fets que situen el museu en una zona de perplexitat.

I la caixa que cobrirà el seu recinte haurà d'intentar cobrir també els buits del seu interior.

Joan M. Oleague